

LCJ Handreiking –16

De eerste christenen in Jeruzalem

Leidingdeel

Inhoud

Uitleg leidingdeel	2
Didactische handreiking	3
Algemene inleiding	4
Schets 1 – <i>Het begin</i>	5
Schets 2 – <i>Durf jij?</i>	6
Schets 3 – <i>Van harte!</i>	7
Schets 4 – <i>Liefde gevraagd</i>	8

Instructie voor het maken/invullen van het leidingdeel

1. Sla het format eerst op onder een nieuwe naam; gebruik daarbij het format 'Bijbelstudie X – HR-16 leidingdeel', waarbij X de titel van de uitgave is. LET OP: In geval van een HR Actueel graag 'Bijbelstudie' in de bestandsnaam vervangen door 'Handreiking Actueel'.
2. Vul op pagina 1 de titel van de Handreiking uitgave in (blauwe titel)
3. Voeg de tekst toe bij de didactische handreiking en algemene inleiding, op de plaats van 'tekst komt hier' (blauwe kopjes graag laten staan)
4. Vul bij elke schets de titel van de schets in
5. Vul daarna ook de inhoud in:
 - a. Parse kopjes laten staan; vervang 'Bijbelgedeelte X' door het werkelijke Bijbelgedeelte (deze kopjes wel cursief houden)
 - b. Maak handig gebruik van de bestaande opsommingen (tekst vervangen), dan blijft de opmaak van de opsommingen behouden (bolletje/cijfer, 0cm marge links, 0,63cm verkeerd om inspringen)
6. Als het leidingdeel klaar is, pas dan de automatisch inhoudsopgave aan via rechtermuisknop □ 'veld bijwerken' □ kies voor 'in zijn geheel bijwerken'
7. Verwijder na afloop deze instructie

Uitleg leidingdeel

Om je als leidinggevende te helpen bij het voorbereiden van de clubavonden, hebben we in dit leidingdeel alle hiervoor benodigde informatie op een rij gezet.

In dit leidingdeel tref je het volgende aan:

- Algemene didactische tips die je kunt gebruiken om eens een keer op een andere manier een vraag of opdracht te bespreken.
- Achtergrondinformatie bij het geheel van de Handreiking.
- Informatie die direct betrekking heeft op de verschillende schetsen. Deze informatie bevat:
 - *Benodigdheden*
Alles wat je nodig hebt om deze avond goed te laten verlopen, staat hier op een rij.
 - *Lezen*
Suggesties voor passende Bijbelgedeelten. Er worden meer Bijbelgedeelten genoemd dan in de Handreiking behandeld worden, zodat je eventueel kunt kiezen.
 - *Zingen*
Passende psalmen en liederen worden genoemd. De liederen komen uit de Gele Bundel of Uit aller mond.
 - *Doelstelling*
Kort op een rij wat het doel van de avond is.
 - *Achtergrondinformatie*
Een exegetische bij het Bijbelgedeelte dat in de Bijbelstudie behandeld wordt.
 - *Alternatieve (start)opdrachten*
Andere opdrachten, extra filmpjes of ideeën om een vraag te verwerken staan hier genoemd. Als leidinggevende kun je zo de avond zoveel mogelijk aan laten sluiten bij jouw doelgroep.
 - *Antwoorden*
Hier worden de antwoorden op de vragen uit de Handreiking gegeven.

We hopen dat deze extra informatie je helpt om makkelijk met deze Handreiking aan de slag te gaan. Bedenk dat het een *handreiking* is. Je kunt dus steeds kiezen wat je gebruikt en op welke manier. We hopen dat het gebruik van deze Handreiking tot zegen is voor de jongeren en leidinggevendenden!

Didactische handreiking

Het bespreken van de vragen kun je variëren. Hieronder volgen enkele manieren waarop je de vragen kunt bespreken.

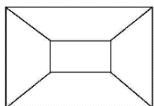
Denken > delen > uitwisselen

Het *denken*, *delen* en *uitwisselen* is een proces waarbij jongeren eerst zelf nadenken, daarna in een klein groepje hun gedachten delen en deze ten slotte in de grotere groep uitwisselen. Het voordeel van deze werkwijze is dat de betrokkenheid gestimuleerd wordt. Bovendien wordt door het uitwisselen van gedachten en het gezamenlijk formuleren van een antwoord het aantal meningen beperkt. Dat maakt de gezamenlijke nabespreking overzichtelijker. Hieronder worden een aantal didactische werkvormen uitgelegd, waarmee dit proces van *denken*, *delen* en *uitwisselen* gestalte kan worden gegeven.

Eén-tweetje

Vraag de jongeren om individueel over een vraag of opmerking na te denken (en eventueel iets op te schrijven). Daarna bespreken ze in tweetallen hun antwoorden. Eventueel wordt per tweetal een beste antwoord gekozen. Dit antwoord wordt vervolgens plenair uitgewisseld. Uitbreiding: de tweetallen bespreken de antwoorden met een ander tweetal. Per viertal wordt het beste antwoord gekozen, dat vervolgens plenair wordt uitgewisseld.

Placemat

De placemat is een variant van het 'Eén-tweetje', waarbij papier en pennen worden gebruikt. Gebruik bij voorkeur een vel op A3-formaat. Verdeel het vel papier zoals in het voorbeeld. Elke jongere denkt individueel na over een vraag of opmerking, waarna hij het antwoord opschrijft in één van de hoekpunten. De groepsleden bespreken de antwoorden die zijn opgeschreven in de hoekpunten. De gemeenschappelijke antwoorden of het beste antwoord wordt in het middenvak opgeschreven. Het antwoord in het middenvak kan plenair worden uitgewisseld.

Expertgroep

De jongeren denken in verschillende groepen na over een deelonderwerp. Elke groep is nu expert in (heeft kennis over) één deelonderwerp. Vervolgens worden nieuwe groepjes gevormd waarin alle bestudeerde deelonderwerpen vertegenwoordigd zijn. Elke jongere is binnen de nieuwe groep expert in een deelonderwerp. De eerder opgedane kennis wordt in de nieuwe groep gedeeld.

Voorbeeld: Elk groepje jongeren verdiept zich in één vraag. Vervolgens worden nieuwe groepjes gevormd waarbij in elk groepje alle bestudeerde vragen zijn vertegenwoordigd. Elk groepslid is 'expert' in één vraag en deelt deze kennis met de andere groepsleden.

Meningen uitwisselen

Om het *uitwisselen van meningen* te stimuleren, kunnen onder meer de volgende werkvormen worden gebruikt.

Gekleurde kaarten

Elke jongere beschikt over een rode en groene (en eventueel oranje) kaart. Er kunnen ook andere kleuren worden gebruikt. Een stelling wordt geprojecteerd en/of voorgelezen. De jongeren steken één van de kaarten op (rood=niet mee eens; groen=me eens; oranje=twijfel). De meningen worden geïnventariseerd en eventueel genoteerd. Het opsteken van kaarten is een goede aanleiding om door te vragen naar argumenten.

Duimen

In plaats van gekleurde kaarten wordt een duim opgestoken. Duim rechtop = mee eens; duim naar beneden = niet mee eens; duim horizontaal opgestoken = twijfel.

Binnen- en buitenkring

Verdeel de jongeren in twee gelijke groepen. De eerste groep vormt een binnenkring. De tweede groep gaat hier in een kring omheen staan: de buitenkring.

Een jongere uit de binnenkring vertelt een mening of antwoord aan een jongere uit de buitenkring. Laat één van de kringen op een bepaald moment één of meerdere plaats(en) draaien, zodat een nieuw tweetal ontstaat en de meningen/antwoorden opnieuw worden uitgewisseld. Herhaal het draaien en uitwisselen een aantal keren.

Inventariseren

Om op een speelse manier antwoorden of meningen te *inventariseren* kunnen onder meer de volgende werkvormen worden gebruikt.

Post-its

Laat de jongeren hun antwoord of mening opschrijven op een post-it, een memoblaadje met plakstrip. Laat de beschreven memoblaadjes opplakken op een centrale plaats. De post-its kunnen, indien gewenst, door de jongeren gegroepeerd worden rond vergelijkbare antwoorden of meningen. Bespreek de reacties.

Muurtje bouwen

Antwoorden of meningen worden op een A4-papier geschreven. Bij de gezamenlijke bespreking wordt met de A4-papieren een muurtje gebouwd. De belangrijkste antwoorden en meningen worden onderop geplakt, de minder urgente zaken komen daarbovenop. Gebruik plakband of kneedgum om het papier op te hangen.

Woordweb

Inventariseer antwoorden of meningen op een whiteboard, flap-over of groot vel papier. Maak een woordweb waarin informatie kernachtig en geordend wordt weergegeven. Opmerkingen over hetzelfde onderwerp worden in kernwoorden bij elkaar opgeschreven.

Algemene inleiding

We krijgen met de vier schetsen in deze Handreiking een kijkje in de eerste christelijke gemeente in Jeruzalem. Deze gemeente groeide op de Pinksterdag, na de uitstoring van de Heilige Geest, met maar liefst 3.000 leden! Handelingen 2 laat ons zien wat er gebeurt als de Geest gaat werken. De gemeente is met recht een levende getuige te noemen van Jezus Christus. De gemeente is een volhardende gemeente. Ze volhardt in de leer, in de gemeenschap, in het breken van het brood en in de gebeden. De gemeente is een lerende gemeente: er komen op die Pinksterdag 3.000 leerlingen in de kleuterklas. Er wordt omgezien naar elkaar, men is vrijgevig. In de gemeente is men gericht op de eredienst. Er is ook veel oog voor 'buiten', het is een evangeliserende gemeente. De Heere zorgt ervoor dat er elke dag meer leden bij komen. In deze begintijd van de kerk werkt de Geest krachtig! We kunnen er lessen uit trekken voor onze gemeente. Lijken we op deze eerste gemeente? En ook persoonlijk: ben ik een levend lidmaat van de Kerk en leef ik zo dat er iets van mijn leven uitgaat?

Lukas schrijft vervolgens ook over wonderen die de apostelen kunnen verrichten. Een kreupel wordt in Jezus' Naam genezen (Handelingen 3), maar dit brengt Petrus en Johannes in de gevangenis. In alle vrijmoedigheid getuigen ze van hun Heere en Heiland. In de gemeente wordt gebeden en opnieuw ervaart men krachtig dat de Heilige Geest werkt. Met recht kun je zeggen dat de gemeente werkplaats van de Geest is! En dat geldt uiteraard ook vandaag nog. Is het onze verwachting dat de Heere werkt als we als gemeente samenkomen? En verwachten we nog echt verhooring op onze gebeden? Laten we leren van deze bijbelgedeeltes dat er voor God niets onmogelijk is en dat de Heilige Geest nog steeds krachtig wil werken als het Woord open gaat!

Hoeveel moois er over deze gemeente te zeggen valt, al snel wordt duidelijk dat ook deze gemeente buiten het paradijs valt. We lezen over Ananias en Saffira die tegen de Heere liegen (Handelingen 5:4). Het is verschrikkelijk wat er hier gebeurt: hun leugen kost hen het leven. Het is een teken van de Heere Die Zijn gemeente wil bewaren voor onechtheid en bedrog. Het dienen van de Heere komt heel precies. Het gaat niet om onze interpretatie van Zijn regels, maar om Zijn wil. Een belangrijke les voor ons, want hoe dienen wij de Heere? Is ons hart oprecht voor God?

Uiteindelijk is het de duivel die vaste voet aan de grond probeert te krijgen in de gemeente. Hij wil onenigheid zaaien, hij wil van God aftrekken. Bij Ananias en Saffira gebeurt het door een leugen. In Handelingen 6 is het de vijandschap van de Joodse raad. Er wordt opnieuw een vooraanstaand persoon uit de gemeente gevangen genomen. Stefanus mag in alle volheid getuigen van Zijn Meester. Hij volgt Zijn voorbeeld na door voor zijn vijanden te bidden. Stefanus wordt de eerste martelaar, hij sterft voor zijn Heiland. Zo ver kan het dus komen als je gelooft... Tot op de dag van vandaag zijn er christenen die hun leven geven voor hun Heere.

Zouden wij bereid zijn? We mogen het verwachten van de Heere; als we Hem kennen en dienen, zál Hij ons Zijn Geest geven op die momenten dat we het nodig hebben.

Het is de Heere Die regeert. Door de vervolgingen heen zorgt Hij ervoor dat er overal verkondigers van de blijde boodschap komen. Juist de vervolgingen hebben ervoor gezorgd dat het Woord verspreid wordt en dat tot aan de einden der aarde Gods Koninkrijk gestalte krijgt!

Literatuurlijst

- Bijbel met Uitleg
- Kanttekeningen
- Studiebijbel
- Jongerenbijbel
- Drs. P. Cammeraat. Leren en leven. Deel 4

Schets 1 – Het begin

Benodigheden

- Een Bijbel en Handreiking voor elke jongere
- Pennen
- Apparatuur om het filmpje op www.abcvanhetgeloof.nl te bekijken
- Tekenmateriaal voor de alternatieve (start)opdracht
- Werkblad bij vraag 6

Lezen

Deze gedeeltes kunnen gebruikt worden bij de voorbereiding, maar kunnen ook op de avond zelf gelezen worden.

- Handelingen 2:37-47
- Handelingen 2:1-36
- Leviticus 23:9-22

Zingen

- Psalm 118:12
- Psalm 119:3
- Psalm 143:10
- Create in me a clean heart
- Heer', wat wilt Gij dat ik doe?
- Vader, maak ons één
- Wees ook jij een discipel

Doelstelling

De Heilige Geest maakt mensen helemaal anders.

Achtergrondinformatie

Handelingen 2

Pinksteren was in Israël een oogstfeest. De eerste opbrengsten van de oogst werden geofferd (Numeri 28:26). Daarmee erkende men dat in principe heel de oogst een geschenk van God was (1 Korinthe 4:7). Pinksteren werd gevierd op de vijftigste dag na het Pascha (Leviticus 23:15 en 16). Met Pinksteren werd herdacht dat God Zijn wet gaf. In die zin wordt dit Pinksterfeest de vervulling van Gods belofte dat Hij door Zijn heilige Geest die wet in de harten zal schrijven (Jeremia 31:33).

Vers 37-41 Deze woorden brengen een schok van schrik teweeg. De hoorders raken 'verslagen'. Als je opeens ontdekt dat Jezus, Die je veracht, bespot, dood gewenst hebt, leeft? Wat moet je dan van Hem verwachten? Ze vragen: 'Wat moeten wij doen?' Daarmee vragen ze: 'Is er vergeving mogelijk voor onze zonden?' Het antwoord van Petrus is werkelijk Evangelie. Onvoorstelbare goedheid van God. Mensen die van nature vijanden van God zijn, worden opgeroepen tot bekering, met de opdracht om gedoopt te worden. En ze krijgen de beloften dat ook zij de Heilige Geest mogen ontvangen. Hoe is dat mogelijk? Vanwege Gods trouw aan Zijn verbond met Abraham. Het gaat hier namelijk allereerst om mensen die horen bij het verbondsvolk. Maar het is ook nog ruimer. Petrus heeft het ook over 'allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere onze God toe roepen zal' (vers 39). In één zin samengevat zegt Petrus: 'Erken je schuld en onmacht en vraag God jou te redden om

Jezus' wil.'

Gods macht blijkt uit het feit dat er dan inderdaad mensen komen die zich willen laten redden. Ze geloven het Evangelie en ze worden gedoopt. Het zijn er maar liefst drieduizend op die ene dag. Die groep is een voorteken van de schare die niemand tellen kan (Openbaring 7:9).

Vers 42-47 Deze verzen geven een korte schets van hoe het er in de eerste gemeente aan toegaat. De gemeente is trouw in leer én leven. Ze onderhouden de dienst aan God in alle aspecten. Ze komen trouw naar de samenkomsten, ze bidden en ze vieren regelmatig het Heilig Avondmaal. Ze hebben oog voor elkaars noden en zijn bereid om te delen. Niet gedwongen, zoals in moderne sekten wel gebeurt, maar vrijwillig, uit liefde. En door de wonderen die de Heere door de hand van de apostelen doet, worden ook de ziekte en het verdriet genezen. Zo vormt deze gemeente een beginnende vervulling van de oudtestamentische heilsprofetieën (Jesaja 35). Deze gemeente te Jeruzalem is een voorproefje van het Nieuwe Jeruzalem (Openbaring 21 en 22). In haar wordt het verworven heil van Heere Jezus en het louterende werk van de Heilige Geest zichtbaar. Zo groeit de gemeente onder de zegen van de Heere.

Alternatieve (start)opdracht

Maak (in groepjes) met elkaar een schets (mag met woorden maar ook in beelden) van de eerste christelijke gemeente. Wat weet je er allemaal over te vertellen?

Antwoorden

- Persoonlijk.*
 - Tegen de Joden die (uit allerlei landen/streken) in Jeruzalem aanwezig zijn voor het Pinksterfeest.
 - Persoonlijk.*
-
- Het gaat om leven en dood. De mensen die deze vraag stellen realiseren zich dat zij in grote nood zijn. Ze hebben net te horen gekregen dat zij verantwoordelijk zijn voor de dood van de Heere Jezus. Dat klaagt hen aan. Wat moeten ze nu doen? Is er nog een mogelijkheid om aan de straf te ontkomen? Ook wij zijn schuldig. Ook wij moeten de vraag stellen hoe we verlost kunnen worden. Een zaak van levensbelang!
- Petrus zegt dat ze zich moeten bekeren. Alleen bij God is redding te vinden. In Jezus' Naam mogen deze mensen gedoopt worden en ontvangen ze vergeving van hun zonden. Ook krijgen ze de Heilige Geest, Die komt in hen wonen. Ook voor ons is er maar één weg: bekeer je tot God!
- *Tip: om bijbelteksten te vinden waarin het over bekering gaat, kun je een (digitale) concordantie gebruiken.*
- Zie het werkblad hieronder.*
 - Het is het sterven van de oude mens en het opstaan van de nieuwe mens.
 - Dat je letterlijk de zonde je rug toekeert. Dat je een andere kant op gaat, van de zonde weg.
 - Persoonlijk.*
 - Hij zorgt ervoor dat je je gaat bekeren. Hij brengt dat proces van sterven en opstaan op gang. Hij maakt van dood levend.
 - Omdat je zonder bekering nooit bij God kunt komen. Alleen met dat nieuwe leven kun je bij de Heere horen.
- Ze gaan naar God vragen. Ze gaan hun zonden inzien en belijden. Ze gaan leven zoals de Heere dat wil.
 - Persoonlijk.*
1. Leer 2. Gemeenschap 3. Brood 4. Gebeden. Oplossing: Liefde.
- Persoonlijk.*

b. *Persoonlijk.*

c. *Persoonlijk.*

10. *Dit is een mooie opdracht om alles wat op deze bijeenkomst aan de orde is geweest nog eens terug te halen. Denk ook aan het filmpje bij de startopdracht.*

Werkblad bij vraag 6

Ga in groepjes uit elkaar en lees vraag en antwoord 88, 89 en 90 uit de Heidelbergse Catechismus. *Tip: print de tekst met verwijsteksten uit op www.heidelbergse-catechismus.nl.*

- a) Wat leer je hier over wat bekering is?

- b) Kun je een voorbeeld noemen van 'het afkeren van de zonden'? Wat gebeurt er dan eigenlijk?

- c) Ken je iemand waarbij je iets ziet van 'de opstanding van de nieuwe mens'? Wat maakt deze persoon anders?

- d) Wat is de rol van de Heilige Geest hierin?

- e) Waarom is het zo belangrijk om je te bekeren?

Schets 2 – Durf jij?

Benodigheden

- Een Bijbel en Handreiking voor elke jongere
- Pennen
- Kleine kaartjes (bijv. correspondentiekaarten) en handletter-pennen voor vraag 5
- Foto's, geprint of op scherm voor de alternatieve startopdracht

Lezen

Deze gedeeltes kunnen gebruikt worden bij de voorbereiding, maar kunnen ook op de avond zelf gelezen worden.

- Handelingen 4:13-21
- In de schets komen Handelingen 3 en 4 in zijn geheel aan de orde, het is een doorlopende geschiedenis. Je kunt ook een ander deel of andere delen kiezen om te lezen

Zingen

- Psalm 9:1
- Psalm 34:11
- Mogen de woorden van mijn mond
- Jezus, open mijn oren

Doelstelling

De Heilige Geest zorgt dat je over God durft te praten

Achtergrondinformatie

Handelingen 4

Na de genezing van een kreuple en een daarop volgende vlammende preek van Petrus komen de leiders van het Joodse volk in actie tegen de discipelen. Hier gaat de profetie van de Heere Jezus in vervulling: 'Gedenkt het woord dat Ik u gezegd heb: 'Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen. Indien zij Mijn woord bewaard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren (Johannes 15:20)'.

I. De arrestatie (vers 1-12)

Vers 1-4 De apostelen worden gearresteerd door de priesters, met een hoofdman, door de Romeinen aangesteld om met behulp van een aantal Levieten de algemene orde rondom de tempel te bewaken, en Sadduceeën. Sadduceeën loochenden onder andere de opstanding; daarom ergeren zij zich aan de prediking van Jezus' opstanding. Vanwege die prediking worden Petrus en Johannes gevangen gezet. De rechtszaak zal de volgende dag plaatsvinden. Daarmee lijkt de zaak stil te liggen. Toch is dat niet waar. Er blijken al veel mensen tot het geloof gekomen te zijn dat Jezus de Messias, de door God gezonden Zaligmaker is. De vijfduizend betekent: óf het totaal aantal leden van de gemeente óf het is het aantal uit Handelingen 2:41 met een aanvulling. In ieder geval een flinke groep.

Vers 5-7 Gelet op de deelnemers aan het proces is duidelijk dat deze kwestie hoog wordt opgevat. Sommigen zijn naar Jeruzalem geroepen en vanuit allerlei groepen en geledingen zijn er mensen bij. Dé vraag aan Petrus en Johannes is hoe ze in staat zijn geweest de kreuple te genezen.

Vers 8-12 Het eerste dat over Petrus gezegd wordt, is dat hij vervuld is met de Heilige Geest. De man, die kortgeleden zijn Meester verloochende, getuigt nu in alle vrijmoedigheid (vergelijk zondag 12 van de Heidelbergse Catechismus). Allereerst spreekt Petrus zijn verbazing uit over de aanleiding tot deze rechtszaak: de aanklacht is de weldaad van de genezing van een kreupele man. Daarop houdt Petrus een preek waarin hij ingaat op die genezing. Samengevat: De kreupele is genezen door de kracht en autoriteit van Jezus. Die is door de Joodse leiders gekruisigd maar door God opgewekt. Daarmee werd in Hem Psalm 118 vervuld. Jezus is de Messias, de enige Zaligmaker. Redding is er alleen door Hem, omdat Hij door God is aangesteld als Zaligmaker (zie Lukas 20:17).

II. God meer gehoorzaam zijn dan mensen (vers 13-22)

Vers 13-16 Met zijn vrijmoedigheid, welsprekendheid en wijsheid brengt Petrus de leiders in verwarring ('slecht' betekent hier: zonder opleiding). De enige van wie de apostelen deze dingen geleerd kunnen hebben, moet dan wel Jezus zijn, met Wie ze omgingen. Daar komt nog bij dat de genezen man als levend bewijs van Gods kracht naast deze mannen staat. Maar terwijl de hoorders de waarheid niet ontkennen kunnen, weigeren ze te geloven in de naam van Jezus. Ze sturen de apostelen naar buiten en overleggen hoe ze hier van af kunnen komen.

Vers 17-19 De grootste angst blijkt te zijn dat het geloof in de Heere Jezus zich nog meer zal uitbreiden. Besloten wordt om Petrus en Johannes vrij te laten op voorwaarde dat ze niet meer zullen spreken over de Heere Jezus. Doen ze dat wel, dan zullen er harde maatregelen volgen.

Vers 20-22 Petrus en Johannes preken meteen door. Heel persoonlijk stellen ze hun beschuldigers 'voor Gods aangezicht'. Deze mensen die blijk geven inzicht in de waarheid te hebben, moeten zelf maar zeggen wie je meer moet gehoorzamen: God of mensen? Er volgt geen antwoord, alleen een bedreiging. Het antwoord van de apostelen is wel helder: 'We kunnen niet laten te spreken hetgeen wij gezien en gehoord hebben.' De verharding bij de leiders is vérgaand. Ze maakten het mee: de preken van de apostelen, de genezing van de kreupele man en ze zien en horen dat het volk God looft. Maar ze vrezen de mensen en niet God.

III. God loven te midden van vervolging (vers 23-31)

Vers 23-24 Als Petrus en Johannes terugkomen bij de andere apostelen en verslag doen, rest hen maar een ding: bidden tot God. De God die ze allereerst erkennen als de Schepper van alle dingen. Daarmee spreken ze uit dat Hij alle macht heeft. Dat is een geweldige troost en bemoediging voor hen in deze omstandigheden.

Vers 25-28 Ze herkennen in de gebeurtenissen wat God lang geleden door Zijn knecht David profeteerde over de Messias. De haat en verachting en het verzet tegen Gods heilig kind Jezus. Dat is een verwijzing naar de zalving met de Heilige Geest die Jezus had ondergaan. Een zalving tot Priester, Koning en Profeet van de gemeente. Psalm 2 profeteerde dat dit verzet vanuit de volken zou komen. Het schokkende is nu dat het volk Israël zelf blijkt mee te doen. Het bijzondere is echter dat de apostelen tegelijk belijden dat deze dingen niet als noodlot over de Heere Jezus en Zijn discipelen komen. Het gebeurt zoals God het bepaald heeft. Hij werkt dwars door de haat en het verzet van mensen heen aan de volvoering van Zijn raad.

Vers 29-31 De erkenning van God en het inzicht dat Hij de geschiedenis stuurt en leidt, brengt hen dan ook tot een vurig gebed om de blijvende aanwezigheid van de Heere. Opvallend is dat ze niet eerst bidden om eigen veiligheid, maar om vrijmoedigheid om Gods woord te spreken. Daar gaat het hen om: dat Gods Naam zal worden groot gemaakt en meer mensen zullen worden gered. Ze vragen daarbij ook om meer tekenen. Na de gebeden beweegt het huis waar ze zijn, als teken van Gods tegenwoordigheid met Zijn Geest. Hun gebed wordt verhoord: Ze krijgen opnieuw vrijmoedigheid om het Woord van God te spreken. Bijzondere tekenen volgen dus op het geloof, zoals Jezus het voorspeld had (Markus 16:17). Het eerste kenmerk van vervulling met de Heilige Geest is vrijmoedigheid om het woord van God te spreken.

Alternatieve (start)opdrachten

Zoek foto's op van dingen waar 'durf' voor nodig is: bungeejumpen, spreken voor een grote zaal mensen, solo zingen, paragliden, diepzeeduiken, aanbellen bij een groot huis, fierljeppen, je excuses aanbieden... Probeer het zo breed mogelijk te zien. Laat iedereen een foto kiezen van iets wat hij durft en laat hem/haar dat toelichten.

Antwoorden

1. *Persoonlijk. Laat jongeren vooral zelf vertellen wat ze denken dat er in zo'n situatie zou gebeuren.*
2. a. Ze spreken vrijmoedig; ze zijn ongeleerd en eenvoudig; anderen merken aan hen dat ze 'met Jezus geweest zijn'.
b. *Persoonlijk.*
c. *Persoonlijk.*
3. Ze krijgen een verbod om over Jezus te spreken. Daarbij worden ze bedreigd.
4. a. Nee.
b. Ze zeggen meteen dat dat niet gaat, omdat ze meer naar God willen luisteren dan naar mensen. Vervolgens gaan ze gewoon door. Het valt op dat ze helemaal niet bang zijn vanwege de bedreigingen.
c. *Persoonlijk.*
5. De Heere Jezus had beloofd dat de Heilige Geest op het moment dat het nodig is, de juiste woorden zal geven om te spreken.
6. –
7. a. Er wordt gebeden om vrijmoedigheid om door te gaan. Niet om bescherming, niet 'of het stopt'. Mooi hoe de christenen gericht zijn op de voortgang van het Evangelie en niet op hun eigen veiligheid. Ook is het bijzonder dat ze in deze situatie zijn gekomen door hun vrijmoedigheid en vervolgens vragen om vrijmoedigheid. Blijkbaar hebben ze dat niet in hun zak, maar moeten ze het steeds weer krijgen van de Heilige Geest. Wat dat betreft hoeven we niet tegen hen op te kijken: ze waren misschien net zo bang als wij, maar de Geest geeft hen steeds weer wat ze nodig hebben.
b. Vervulling met de Heilige Geest, zodat ze vrijmoedig durven te spreken. Het antwoord op het gebed komt meteen. Wat moet dat een bemoediging geweest zijn!
8. a. De Heilige Geest Die je de woorden geeft om te spreken.
b. Ook voor ons is gebed om vrijmoedigheid en de Heilige Geest het eerste. Hij wil het geven!
9. a. Hier is wellicht wat aansporing voor nodig. Maak het niet te groot, maar bedenk een kleine losse opmerking.
b. -
10. Iedereen geeft God de dank voor de genezing van de man die zo lang ziek geweest was. Velen geloven het Woord.

Schets 3 – Van harte!

Benodigheden

- Een Bijbel en Handreiking voor elke jongere
- Pennen

Lezen

Deze gedeeltes kunnen gebruikt worden bij de voorbereiding, maar kunnen ook op de avond zelf gelezen worden.

- Handelingen 4:32-37
- Handelingen 5:1-11
- Deuteronomium 15:4
- Romeinen 6:16-23

Zingen

- Psalm 86:6
- Psalm 108:1
- Neem mijn leven, laat het Heer'
- Heer', wat wilt Gij dat ik doe?

Doelstelling

De Heere wil dat je Hem dient met heel je hart.

Achtergrondinformatie

Handelingen 5:1-11

Intro: Na een korte maar indrukwekkende weergave van het leven van de eerste gemeente (Handelingen 4: 32 – 37) volgt de geschiedenis van Ananias en Saffira. (Een geschiedenis die doet denken aan de geschiedenis van Achan in Jozua 7). Een geschiedenis die ons voor de vraag stelt hoe wij met alles wat we doen tegenover de Heere staan. Een geschiedenis die ons er bij stilzet dat God de puurheid/heiligheid van Zijn gemeente als geheel veel serieuzer neemt, dan veel christenen zich vandaag de dag realiseren.

Vers 1-2 We komen een echtpaar tegen; Ananias (God is genadig) en Saffira (Schoonheid). Let allereerst op: deze mensen hebben zich aangesloten bij de gemeente van Jeruzalem. Dat was niet vanzelfsprekend. Inmiddels wist die gemeente ook van bedreigingen (zie Handelingen 4). Dit echtpaar lijkt nu het voorbeeld van Barnabas (Handelingen 4: 36 -37) te volgen. Ze verkopen een have. Denk daarbij aan een stuk grond met daarop een woning / boerderij. Maar het verschil is dat Ananias en Saffira niet de hele opbrengst in de gemeente brengt om het te laten uitdelen onder de armen. Het verschil met Barnabas is echter dat deze mensen na onderling overleg besluiten een deel van het geld achter te houden.

Vers 3-7 Uit Petrus reactie blijkt dat Ananias bij de apostelen gedaan heeft alsof het geld dat hij bracht de hele opbrengst was. Door bijzondere leiding van de Heilige Geest doorziet Petrus deze leugen. In een reactie vraagt hij Ananias 'naar zijn hart'. Uit die reactie wordt ook duidelijk wat de fout(en) van Ananias zijn.

Hij heeft de duivel toegelaten in Zijn hart. Dat wil zeggen dat hij er toe over gegaan is om te liegen. (De duivel wordt door de Heere Jezus 'de vader der leugen' genoemd. Johannes 8:44). Daarbij is dit liegen ook nog eens heel specifiek gericht tegen de Heilige Geest, want Ananias liegt in de gemeente, de plaats waar de Heilige Geest woont (zie 1 Korinthe 3: 16). Ananias handelt godslasterlijk door te doen alsof de Heilige Geest niet in staat zou zijn dit bedrog te ontdekken.

Let op: Verborgene zonden vinden we doorgaans minder erg dan openbare zonden. Toch is dit niet juist. Eigenlijk is het nog veel erger als we bewust in het verborgene zondigen, want dan schamen we ons wel voor de mensen om zo iets te doen, maar niet voor de alwetende God. De fout is dus niet dat Ananias en Saffira maar een deel gegeven hebben. Ze waren door niets of niemand verplicht om van hun bezit te delen. Daaruit blijkt duidelijk dat de gemeenschap van goederen in deze eerste gemeente geen eis was. Het gebeurde vrijwillig en voor zover het nodig was. Anders gezegd: het was geen nieuwe wet maar een daad van liefde.

Petrus is nog niet uitgesproken of Ananias valt dood neer. Dit gebeuren wekt grote vrees onder allen die het hoorden. De gemeente van Christus is de plek waar het om liefde én heiligheid blijkt te gaan. Ananias wordt meteen begraven. Het was, en is nog steeds, gebruikelijk in het Midden Oosten om een overledene nog dezelfde dag te begraven.

Vers 8-11 Om een niet nader genoemde reden blijkt Saffira niet gehoord te hebben van het sterven van haar man. Dat blijkt als ze drie uur later op dezelfde plaats waar de apostelen bij elkaar zijn, binnenkomt. Petrus test haar door haar open te vragen naar de waarheid. Het geld ligt waarschijnlijk gewoon 'aan de voeten van de apostelen'. In dit geval kan je jezelf voorstellen dat er een zak geld naast Petrus staat. Petrus vermeldt in ieder geval het precieze bedrag. Klopt het dat de 'have' daarvoor verkocht is? Saffira liegt net zo hard als haar man. Petrus maakt duidelijk dat deze gezamenlijke overeenstemming de zonde alleen nog maar erger maakt. Let op: Meegaan in de fouten van een ander is dubbel erg. Ten eerste is het persoonlijke schuld. Ten tweede vergroot je de schuld doordat je die ander niet van zijn verkeerde weg probeert af te krijgen.

Saffira treft dezelfde straf. Ook zij sterft en de mannen die haar man net begraven hebben, brengen ook haar lichaam weg.

Deze gebeurtenissen brengen een grote vrees over de gemeente en over allen die dit hoorden. Gods liefde was zichtbaar geworden in die eerste gemeente. Ook Gods heiligheid komt aan het licht. Die twee dingen werken 'vrees'. Heilige liefde bij mensen die vol ontzag voor God leven.

Tot slot:

Waarom logen Ananias en Saffira? Dat is niet zo makkelijk te bepalen. Het meest waarschijnlijke is dat ze hierdoor eer en aanzien in de gemeente hoopten te verwerven. Dat dit absurd is, is helder als je bedenkt dat alles wat we hebben van God gegeven is. Als we dus iets geven, is dat nooit meer dan 'teruggeven' (zie ook 1 Kronieken 29: 4). Trots zijn op je geefgedrag is daarom een ontkenning van het feit dat we alles van ons leven slechts aan God te danken hebben. En dus een miskennis van Zijn goedheid en genade.

Status verwerven met ons gedrag is daarbij een enorme miskennis van Gods liefde. De Heere Jezus kwam naar de aarde 'om Zijn ziel te geven tot een rantsoen (losprijs) voor velen' (Mattheüs 20:28). Die liefde mag zichtbaar worden in de bereidwilligheid van een christen om dan ook als een 'dienaar' of een 'slaaf' de ander te dienen. Dat gebeurde in die eerste gemeente. Ananias en Saffira veroorzaakten met hun liegen een verduistering van deze waarachtige liefde. Dat zij sterven is een ernstige waarschuwing van God aan iedereen die hoort bij de kerk om zuiver te staan voor God. Dat Ananias en Saffira stierven, was niet omdat zij de slechtste zondaren waren die er ooit in de kerk geweest zijn. Hun dood is wél een waarschuwend voorbeeld dat de kerk van alle tijden stil zet bij

Gods oproep om Zijn woord rein te bewaren en om als christen en als gemeente te jagen naar heiliging.

Alternatieve (start)opdrachten

- Je kunt ook beginnen met de bijbelleesopdracht (vraag 1) in groepen.
- Ook de posteropdracht (vraag 11) kan naar voren gehaald worden. Je kunt dan de jongeren alvast na laten denken over wat het thema van de schets kan betekenen.
- Begin met samen na te denken over wat de diakenen in onze gemeenten allemaal doen.

Antwoorden

Startopdracht

Gebruik onderstaande situaties om de jongeren voor te leggen. Je kunt er natuurlijk meer situaties bij bedenken, passend bij jullie club. Laat alle jongeren een keuze maken (bijvoorbeeld door ze naar een plaats te laten lopen, of door een gekleurde kaart op te steken, o.i.d.) en spreek er kort over door.

- Op je vrije zaterdagochtend stelt je vader voor buiten in de tuin te gaan werken.
 - Er staat een oproepje in het kerkblad om een oudere vrouw in het verpleegtehuis een bezoekje te brengen.
 - Je ziet dat je kamer opgeruimd moet worden. Dit is je kans om je moeder te verrassen...
 - In je nieuwe klas wordt een klassenhulp gezocht.
 - Je krijgt een uitnodiging om lid te worden van de evangelisatiecommissie.
 - Je ouders maken een pakket voor een gezin uit de straat dat wel iets extra's kan gebruiken. Je moeder vraagt of je ook een bijdrage voor het pakket hebt.
 - Je vriendin vertelt dat ze het eng vindt om alleen naar huis te fietsen en vraagt of je meerijdt. Dat betekent wel een flinke omweg...
1. -
 2. a. *Persoonlijk.*
b. Er is geen armoede in de gemeente.
 3. a. Hij zorgt ervoor dat niemand iets te kort hoeft te komen.
b. Heel je leven: je hart, je tijd, iets van je geld, je inzet, enz.
c. Zij verzamelen ook geld om uit te delen aan mensen die het nodig hebben.
 4. Deze Barnabas werd een grote steun voor Paulus. Hij zorgde voor Paulus toen hij net tot bekering gekomen was en introduceerde hem bij de apostelen. Daar deed hij een goed woord voor Paulus. Barnabas bracht Paulus een tijd later vanuit Tarsen weer terug in Antiochië om daar werk in de gemeente te gaan doen. Samen gaan ze vervolgens op zendingsreis. Later gaan deze broeders uit elkaar vanwege een meningsverschil over Markus. Barnabas wil hem meenemen op hun reis, maar dit lijkt Paulus geen goed idee. Dan gaan beiden afzonderlijk op reis. Je kunt wel zeggen dat Barnabas al die jaren ook voor Paulus een grote troost en steun is geweest.
 5. *Persoonlijk.*
 6. a. Waarschijnlijk rekende hij op grote instemming en dankbaarheid.
b. Petrus stelt hem de scherpe vraag waarom hij de duivel toegelaten heeft in zijn hart.
 7. a. *Persoonlijk.*
b. Het is aan jou te merken wie je dient. Wie heeft het voor het zeggen bij de keuzes die je maakt? Laat je je dan leiden door de Heere of ga je je eigen weg en dien je daarmee de duivel? De Heere Jezus gebruik het voorbeeld van een boom en zijn vruchten. Je vindt aan een appelboom natuurlijk geen peren. Zo kan er aan een goede boom (dat is: iemand die aan Jezus verbonden is) geen verkeerde vruchten groeien. Maar als de boom verkeerd is, kan er ook nooit een goede vrucht komen.
 8. a. Grote vrees, grote schrik.

- b. *Persoonlijk.*
9. a. De dood.
b. Door het offer van de Heere Jezus is het oordeel uitgesteld. Wij ontvangen niet direct de straf, maar pas bij ons sterven, bij het laatste oordeel. En als je de Heere Jezus kent als je Zaligmaker, als je Hem dient met heel je hart, dan heeft Hij die straf voor jou gedragen.
Toch zie je hier ook iets van een direct oordeel. Dat kan de Heere doen! Hier was het een waarschuwing voor deze gemeente.
c. Door je redding te zoeken bij Christus.
10. a. Barnabas deed het van harte. Ananias en Saffira deden het wel, maar niet van harte.
b. *Persoonlijk.*
11. -

Schets 4 – Liefde gevraagd

Benodigheden

- Een Bijbel en Handreiking voor elke jongere
- Pennen
- Apparatuur om het filmpje op ABCvanhetgeloof te bekijken (alternatieve startopdracht)

Lezen

Deze gedeeltes kunnen gebruikt worden bij de voorbereiding, maar kunnen ook op de avond zelf gelezen worden.

- Handelingen 6:1-7
- Handelingen 6:8-15
- Handelingen 7:1-53
- Handelingen 7:54-60

Zingen

- Psalm 116:1 en 8
- Psalm 73:12 en 13
- Neem mijn leven, laat het Heer'
- Heer', U bent mijn leven
- Wat de toekomst brengen moge

Doelstelling

God liefhebben boven alles is zelfs je leven voor Hem over hebben.

Achtergrondinformatie

Handelingen 6:8-15

Intro: Het gaat goed met de kerk in Jeruzalem. In Handelingen 6:7 lees je over groei. Het Woord Gods 'wies'. Dat wil zeggen: het werd meer en meer bekend gemaakt en steeds meer mensen namen het aan, gehoorzaamden het. De kerk blijft echter wel 'hangen' in Jeruzalem. Dit ondanks Jezus' opdracht de wereld in te gaan (Handelingen 1:8). Dat de discipelen uiteindelijk toch de wereld intrekken, gaat heel anders dan wij zouden verwachten. Er moet eerst vervolging ontstaan in Jeruzalem.

Vers 8 Stefanus was een van de diakenen die in Handelingen 6 genoemd worden. Stefanus viel op door zijn 'geloof en kracht'. Dat wil zeggen: door zijn vertrouwen en moed én geschiktheid om de taak die hij gekregen had, uit te voeren.

Vers 9-10 Er waren binnen het Jodendom allerlei groepen met hun eigen opvattingen. Elke groep kwam samen in een eigen Synagoge. De Libertijnen waar het hier over gaat, waren ook zo'n groep. Het waren naar alle waarschijnlijkheid vrijgelaten slaven (Joden die eerst als slaaf voor de Romeinen gewerkt hadden en later werden vrijgelaten). Ze stonden binnen de Joodse gemeenschap niet hoog aangeschreven. Er sluiten zich nog andere groepen bij deze discussie aan. Opvallend daarbij is dat het allemaal om buitenlandse Joden gaat. Het lijkt er niet op dat de discussie begint bij de meest vooraanstaande Joden. De grootste ergernis zit in het feit dat ze Stefanus niet kunnen 'weerstaan'.

Oftewel: Wat Stefanus verkondigde, was overtuigend, maar ze wilden er niet aan geloven. Belangrijk is hierbij om er op te letten dat voor Stefanus' wijsheid verwezen wordt naar de 'Geest'.

Vers 11-14 In plaats van erkenning van Stefanus' prediking wordt er vervolgens gezocht naar een manier waarop ze van deze man kunnen afkomen. De kanttekeningen zeggen hier bij: 'Als zij met waarheid niets vermochten, keren zij zich tot valsheid'. De beschuldiging van godslastering zorgt er voor dat heel de Joodse gemeenschap in het geweer komt. Er ontstaat een volksoeloop, Stefanus wordt gevangen genomen en komt voor de Joodse Raad of het Sanhedrin. Het is dezelfde raad die de apostelen eerder een waarschuwing gaf niet langer te spreken 'in de Naam van Jezus'. Nu lijkt de tijd rijp om tot actie over te gaan.

Er worden valste getuigen tegenover Stefanus gesteld. In de beschuldigingen hoor je de beschuldigingen terug die eerder tegen de Heere Jezus waren ingebracht.

Vers 15 Dit vers onderbreekt als het ware de geweldige onrust die beschreven wordt. Te midden van alle ophef, heftigheid en beschuldigingen, wordt Stefanus als het ware boven dit 'aards gewemel' uit geheven. Opeens ziet iedereen het. Stefanus straalt. Hij toont iets van de hemel. God Zelf geeft hier een bijzonder teken. Aan wie het maar wil zien.

Handelingen 7:1-53

In vers 1 stelt de hogepriester Stefanus de vraag of de beschuldigingen waar zijn. Als antwoord houdt Stefanus een rede (vers 2-53). Hij begint bij Abraham, gaat de geschiedenis van het volk Israël door en eindigt bij zijn hoorders. Hij noemt hen onbesnedenen van hart en zegt dat zij de wet niet houden.

Handelingen 7:54-60

Vers 54-57 De verandering van gedaante van Stefanus heeft geen inkeer gebracht bij de Joodse Raad. De preek van Stefanus heeft hen niet tot bekering gebracht. Dat wordt in deze verzen heel duidelijk. Je merkt hier een enorme tegenstelling tussen de mensen van de Joodse Raad en Stefanus. De eersten zijn vol van woede en haat. De tweede is vol van de Heilige Geest. De eersten zien voor zich een man die hen bedreigt in hun zelfgenoegzame godsdienst. De tweede ziet 'de heerlijkheid Gods' én Jezus.

Let op: De heerlijkheid van God is voor een mens niet zichtbaar (vergelijk Exodus 33:18-23 maar let ook op Lukas 2:9). Stefanus ziet er iets van zoals de herders er iets van zagen. Maar Stefanus ziet ook Jezus. Zoals Hij als mens voor ons zichtbaar geworden is.

Jezus 'staat'. Dat geeft aan dat Hij actief betrokken is. Als rechter die oordeelt en als advocaat die instaat. Het proces op aarde blijkt in hemels perspectief precies omgekeerd. Niet Stefanus, maar de leden van de Raad worden gedaagd. De aangeklaagde Stefanus wordt vrijgesproken. De uitdrukking 'Zoon des Mensen' verwijst naar Daniël 7:13-14. Daar wordt duidelijk dat deze Zoon komt als Rechter.

Vers 58-60 De aanklagers raken alleen maar meer verbeterd. Ze volgen oude Joodse gebruiken als ze deze 'misdadiger' eerst buiten de stad brengen waarna ze hem stenigen. Gebruikelijk was om in zo'n geval iemand eerst van een hoogte af te werpen en hem daarna onder een laag stenen te bedekken tot hij stierf. Bij zo'n steniging moesten de getuigen als eerste een steen gooien (vergelijk Deuteronomium 17:7). Een vals getuigenis geven betekende dat je zelf de dood waardig werd (Deuteronomium 19: 18 - 19).

Het was ook gebruikelijk dat een ter dood veroordeelde voor zijn executie werd uitgekleeft. Dat was een extra onderstreping van het feit dat hij schuldig was. Bij deze executie beschrijft Lukas dat de aanklagers hun kleren uitdoen. Dat deden ze wellicht zelf enkel en alleen omdat ze dan beter stenen konden gooien,

of omdat ze het wellicht door alle heftigheid warm hadden. Maar nietsvermoedend beelden ze dan toch uit dat de werkelijkheid is dat zij de schuldigen zijn en Stefanus de onschuldige.

Stefanus blijkt het beeld van zijn Meester te vertonen door het gebed waarmee hij sterft (vergelijk Lukas 23:46) en het gebed waarmee hij bidt voor zijn beschuldigers (vergelijk Lukas 23:34). Het was in die tijd gebruikelijk dat een veroordeelde bad: 'Laat mijn dood een verzoening zijn voor al mijn zonden'. Dat hoefde Stefanus niet te bidden. Hij stierf onschuldig. Hij bad slechts om verzoening voor degenen die hem vals beschuldigden. Voor in ieder geval één van deze mensen, de jonge Saulus, zal dit gebed vervuld worden. Daardoor ontdek je in dit verhaal ook hoop (vergelijk Paulus' latere opmerking hierover in 1 Timotheüs 1:12-16).

Alternatieve (start)opdrachten

- Bekijk en bespreek het filmpje 'hemel' op ABCvanhetgeloof.
- De brief van Niah, vraag 8, is ook mooi om aan het begin te doen.
- Je kunt ook iets anders van christenvervolging bespreken, voorlezen of bekijken. Denk aan organisaties als HVC, SDOK en Open Doors.

Antwoorden

Startopdracht

Het is erg leuk als er een diaken aanwezig is om alle vragen van de jongeren te beantwoorden. Maar het kan ook achteraf. Zorg er dan ook voor dat er verbinding ontstaat tussen de diaken en de jongeren.

1. a. Hij is vol geloof, vol van de Heilige Geest en vol wijsheid.
b. Er staan valse getuigen op die zijn woorden verdraaien.
c. De Heere Jezus.
2. De letters vormen het woord 'besnijdenis'.
3. a. Dat ze een hart hebben dat niet oprecht is voor de Heere, dat ze onbekeerd zijn.
b. Zij zeggen juist dat ze God op de juiste wijze dienen. Ze beroemen zich erop dat ze besneden zijn, tot het volk van God behoren. En nu zegt Stefanus dat dit niks waard is, omdat hun hart niet recht is voor God.
4. Stefanus is vol van de Heilige Geest, hij ziet en weet niets anders dan Jezus. De Joodse leiders zijn vol haat en woede. Zij hebben niet de Heilige Geest maar de duivel in hun hart.
Een persoonlijke vraag naar de jongeren toe die dichtbij kan komen. Zorg voor openheid in de groep en benadruk dat het één van beiden is: je hart behoort of de Heere of de duivel toe!
5. *Persoonlijk.*
6. a. Hij vraagt of de Heere Jezus zijn geest, zijn ziel, wil ontvangen.
b. Om vergeving voor zijn vijanden.
c. Aan de kruiswoorden van Jezus.
7. *Persoonlijk.*
8. *Persoonlijk.*
Een mooie opdracht om de vervolgte kerk wat dichterbij te brengen en de betrokkenheid van jongeren te vergroten.